

MU JAARVERSLAG 2019



INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
- 2.I Exposities in MU
 - Reshape* in samenwerking met ZonMW, NWO en Bio Art Laboratories
 - Design Nonfiction* in samenwerking met Tellart
 - Absorb* met dank aan Pin Projects Beijing
 - Computer Grrrls* in samenwerking met HMKV, Dortmund en La Gaîté Lyrique, Parijs
 - The Objects is Absent*
 - The Scene is Here* in samenwerking met Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
 - Re-Create Out Loud* in samenwerking met Dutch Design Week/What If Lab
 - Polarities* in samenwerking met ZonMW en Bio Art Laboratories
- 2.II Projecten buiten MU internationaal
 - Guangzhou Triennale*
 - Wuzhen International Contemporary Art*
 - Bio26* Ljubljana
3. Specials en randprogramma
4. Talentontwikkeling
5. Educatie & participatie
6. Publieksbereik & communicatie
7. Bestuur, team & bedrijfsvoering

Inleiding

Het is een bijzondere gewaarwording om terug te kijken op 2019, een jaar vol activiteiten en internationale samenwerkingen van MU. Voor velen komen ziekte en angst dichtbij, zeker hier in Brabant. Dus houden we ons aan de regels en wensen we elkaar sterkte en gezondheid op gepaste afstand. Ondertussen verandert de wereld niet een beetje, maar ingrijpend, en omdat MU zich altijd graag bezighoudt met wat komen gaat, kijken we ook nu naar de toekomst, hoe onzeker die voor velen ook is.

De laatste jaren heeft MU juist in China goede contacten opgebouwd, waardoor de impact van het Corona virus voor ons al wat eerder dichterbij kwam dan voor de meeste mensen in Nederland. We werkten met onze collega's daar al aan scenario's voor onze plannen dit en komende jaren, rekenend op enkele maanden tot een jaar uitstel. Creativiteit laat zich niet stoppen en er zijn altijd alternatieve projecten en presentaties te bedenken, zowel fysiek als online. Maar het blijft vooralsnog bouwen op drijfzand, zeker nu inmiddels de hele wereld aan huis is gekluisterd en er nieuwe sociale, economische en culturele werkelijkheden opdoemen die alles wat ooit vanzelfsprekend was op zijn kop zetten.

Praktisch gezien hebben we daar vanaf begin maart ook bij MU al mee te maken. De expositie *Worlding Worlds* die we bezig waren te bouwen kwam in vanaf 13 maart abrupt tot stilstand. Maar juist 'worldbuilding' - het ons voorstellen van andere, meer inclusieve, opener, eerlijker, gezonder werkelijkheden, van realiteiten en scenario's waarin ook stemmen klinken van degenen die nu vaak geen stem krijgen - is nu van groot belang. Dus hebben we als MU-team besloten de expositie toch af te bouwen, met een klein team op veilige afstand van elkaar, werk voor werk en in stilte. We leven met de verwachting dat deze misschien nooit of pas vanaf juni door publiek live beleefd zal worden. Daarom maakten we er in ieder geval vast een film van, die we online verspreiden en die velen via het scherm toch de mogelijkheid biedt te zien en ervaren hoe 'worldbuilding' ons kan helpen de toekomst met hoop, daadkracht en een open blik vorm te geven. Via onze website www.mu.nl is deze vanaf nu te zien.

Ondertussen bereiden we ons voor op wat komen gaat en overleggen en werken we nauw samen met de kunstenaars en freelancers rondom MU. Velen van hen zien vrijwel al hun opdrachten en inkomsten verdampen, waardoor we ze des te meer constructief willen steunen in samenwerking. Wij zijn ervan overtuigd dat cultuur en kunst onmisbaar zijn in een gezond en vitale samenleving. Voor de cultuur in het algemeen maar ook voor MU hangt veel af van de adviezen van de Raad voor Cultuur voor de periode 2021-2024 en van het belang dat ook Brabantstad - de gemeente Eindhoven, Stichting Cultuur en de provincie Noord-Brabant - het culturele veld de komende jaren zullen toedichten. Hoewel het MU-meerjarenplan 2021-2024 geschreven is voor deze crisis zich daadwerkelijk in Nederland manifesteerde, biedt het onverminderd ruimte, ambitie en aanknopingspunten om talenten, makers en publiek ook in moeilijke tijden op nieuwe manieren bij elkaar te brengen.

Maar nu terug naar 2019 want MU manifesteerde zich afgelopen jaar met een uitgebreid programma en diverse samenwerkingen zowel in Nederland als internationaal. Hiermee werden de ambities die in het werkplan voor 2017-2020 gesteld zijn op meerdere punten waargemaakt. De exposities en het randprogramma in MU waren van internationaal niveau

en verdiepende waarde. Het MU-team zette zich nadrukkelijk in om talent te ondersteunen. En MU liet zich opnieuw in het buitenland gelden als een betrouwbare partner en vernieuwende inspirator, opererend vanuit het in de loop der jaren opgebouwde netwerk van makers die zich graag blijvend aan ons verbinden. In Nederland werkte MU onder meer samen met The Hmm, Dutch Technology Week, Nederlands Film Festival, DDW What If Lab, STRP, Wall Street en Dutch Invertuals, Glow, IDFA Doclab en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Internationaal werd samengewerkt met onder meer Pin Projects, de Wuzhen International Contemporary Art Exhibition, Guangzhou Triënnale en de kunstacademies CAFA in Beijing en GAFA in Guangzhou in China, met HMKV in Dortmund en La Gaîté Lyrique in Parijs, met Haus für Elektronische Künste in Basel en met BIO26 en Kapelica Gallery/Kersnikova Institute in Ljubljana.

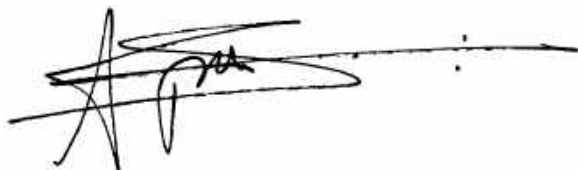
In de MU-ruimte zelf werden in totaal 8 tentoonstellingen gemaakt aangevuld door een uitgebreid randprogramma en tal van educatieve activiteiten. Daarnaast werden buiten MU 6 exposities en projecten gerealiseerd, waaronder Future Cities Festival en Black Box in a White Cube op Strijp S in Eindhoven. Verder droeg MU als curator en partner bij aan de Guangzhou Triënnale in het Guangdong Museum of Art en Boxes Museum in Guangzhou, de Wuzhen Contemporary Art Exhibition en aan de designbiënnale BIO26 in Ljubljana. Bij elkaar opgeteld bereikte MU hiermee vele tienduizenden cultuurliefhebbers. Voor het merendeel van deze projecten werd nadrukkelijk samengewerkt met culturele en maatschappelijke partners om zo de krachten te bundelen en bereik en impact te vergroten.

Ook qua resultaat was 2019 een positief jaar. Het saldo uit gewone bedrijfsvoering over 2019 bedraagt 3.764 euro en het totale exploitatieresultaat komt uit op 2.420 euro bij een omzet van 1.455.805 euro. Het cultureel ondernemerschap van MU komt goed tot uitdrukking in de vele samenwerkingen die we ook in 2019 zijn aangegaan. Dit vertaalt zich in voldoende eigen inkomsten, een positief resultaat én een lichte stijging van de omzet ten opzichte van 2018 (deze bedroeg toen 1.407.663 euro).

Door het resultaat over 2019 komt het vrij besteedbaar vermogen per 31 december 2019 op 157.457 euro. Het in 2018 nog vastgelegd vermogen in het Bestemmingsfonds OCW van 40.243 euro is vrijgevallen, resteert nu alleen nog het bestemmingsfonds van Stichting Cultuur Eindhoven ter waarde van 1.128 euro. Er wordt dit jaar geen extra reservering gemaakt voor het uitgestelde jubileum van MU, aangezien hiervoor in afgelopen jaren al een totale bestemmingsreserve van 50.000 euro is opgebouwd.

De financiële positie van MU is na 2019 voldoende stevig - al zal de nasleep van de coronacrisis ook voor MU ongetwijfeld gevolgen hebben. Die zijn nu echter nog moeilijk te overzien. Veel zal afhangen van de mate waarin het culturele veld zich zowel in Nederland als internationaal zal weten te herpakken en herstellen.

Mede namens de Raad van Toezicht



Directeur/bestuurder van MU

2.1 Exposities in MU

Net als eerdere jaren werkt MU ook in 2019 aan de hand van de drie programmalijnen die voor de periode 2017-2020 zijn geformuleerd.

- De **Urban Mutations** komen met name in de solo *ABSORB* van Li Binyuan aan bod, al wordt er ook in *Design Nonfiction* van Tellart ruimschoots aan gerefereerd. Het sterk fysieke werk van de Chinese video en performancekunstenaar Li Binyuan speelt zich merendeels af in grootstedelijk China. Het door MU en STRP geïnitieerde *Future Cities* Festival dat door én voor MBO-ers werd gemaakt is een vanuit educatie ontwikkeld programmaonderdeel dat volledig in deze lijn past en ook de performance van *Black Box in a White Cube* waarmee Karel van Laere en Tamar Blom op een zonnige dag veel bekijks trokken op Strijp S is een duidelijk geval van Urban Mutation.

- **Post-Digital en Transhuman Explorations** zijn in 2019 sterk aanwezig. De beide bio art & design exposities *ReShape*, *Mutating Systems*, *Bodies and Perspectives* en *Polarities*, *Psychology and Politics of Being Ecological* zijn vaste waarden, inclusief de zes winnaars van de Bio Art & Design Awards: in 2018/19 Ani Liu, Amanda Baum/Rose Leahy, en Yiyun Chen en in 2019/2020 Emma van der Leest, Jonathan Ho en Michael Sedbon. Ook de internationaal zeer succesvolle thematische expositie *Computer Grrrls* die MU samen met HMKV en La Gaîté Lyrique coproduceerde valt onder deze programmalijn. En naast de expositie is het verdiepende, digitale *Design Nonfiction* -platform een interessante open vorm van online kennisdeling en designgeschiedschrijving. MU werkte hierin samen met het designcollectief Tellart dat meer dan 50 diepgravende interviews filmde met prominente denkers, ontwerpers, makers en opleiders in het digitale veld die vrijelijk te bekijken en gebruiken zijn in onderwijs en kritiek.

Veel randprogramma's in 2019 passen ook in deze lijn, zoals Donna Haraway's documentaire *Storytelling for Earthly Survival*, de lezing van Claire L. Evans over haar boek *Broadband*, het *ReShape* workshop weekend, het *Design Nonfiction* live panel, de Thursday Special tijdens *Computer Grrrls* met Nadja Buttendorf en Josephine en Data Bosma en de *Computer Grrrls* workshops *Technofeminist crossreadings* met Manetta Berends en *Miraculous Futures* met HyphenLabs/Klasien van de Zandschulp.

Dit is tevens de programmalijn waarmee MU in 2019 kan bijdragen aan enkele grootschalige Internationale projecten; van de Guangzhou Triënnale *As We May Think: Feedforward* (dec 2018- mrt 2019) tot de tweede Wuzhen Contemporary Art Exhibition *Now is The Time* (mrt-jun 2019). Daarnaast droeg MU bij aan de oudste designbiënnale BIO26 in Slovenië die dit keer draaide om de huidige informatiecrisis rond kennisproductie en kennisverspreiding.

- Binnen de programmalijn **The Art of Design, The Design of Art** vallen in 2019 vier projecten: *Design Nonfiction* (dat ook in de andere twee programmalijnen past), *The Object is Absent*, *The Scene is Here* en *ReCreate Out Loud*.

ReCreate Out Loud, een initiatief van MU in samenwerking met het What If Lab van Dutch Design Week en Isolde Hallensleben, is in vier jaar tijd uitgegroeid tot een vaste waarde in de Dutch Design Week en bestond dit keer uit vijf avonden en evenzoveel opdrachten aan ontwerpers om te experimenteren met talkshowformats. *The Object is Absent* is een samenwerking van MU met drie ontwerpers: Lucas Maassen, Alexandre Humbert en Tom Loois. *The Scene is Here* is de levendige opzet waarin de 28 talenten die het

Stimuleringsfonds voor Creatieve Industrie in 2018/19 ondersteunde, zich presenteerden met een 1-minuut durend filmpje en een live lezing, workshop of performance. Ook diverse randprogramma's vielen in deze lijn waaronder de avond met het platform voor internetcultuur The Hmm, de Thursday Special met talent Joris Verleg en digitaal kunstenaar Michael Mandiberg rondom Fiverr als een creatieve tool en de Immersive Journalism testcase-avond van Post Neon.

Extra vermelding verdienen de twee edities van de bottom up Designers Market by Designers United en de reeks Designers Dialogen die MU is gestart met Wall Street en Dutch Invertuals in opdracht van Stichting Cultuur Eindhoven. Bedoeling is om in een soort estafette een open netwerk te bouwen door en vanuit de Eindhovense design community waarin uitwisseling van kennis, contacten en middelen op een organische en circulaire manier gestalte krijgt.

Vanaf hier volgen de exposities in chronologische volgorde :



ReShape: Mutating Systems, Bodies and Perspectives

t/m 10 maart 2019

Curatoren: Angelique Spaninks & William Myers

In samenwerking met ZonMw, NWO en BioArt Laboratories

Voor het vijfde jaar op rij werkten we samen met onze partners ZonMw, NWO en BioArt Laboratories aan de Bio Art & Design Award, de internationale competitie voor kunstenaars en ontwerpers die in nauwe samenwerking met wetenschappers de grenzen van kunst en wetenschap verleggen. In de tentoonstelling *ReShape* verbeelden in totaal 12 projecten, waaronder drie BAD Award winnaars, de continue transformatie van het leven: levende en niet-levende dingen reageren op elkaar in een eindeloos complexe wisselwerking, die wetenschappers steeds gedetailleerder ontraadselen en beschrijven. Daarbij spelen we als mensen een steeds onuitwisbaardere rol in de vormgeving van het leven.

Zo bepalen we sinds de landbouwrevolutie, zo'n 12.000 jaar geleden, in toenemende mate welke variaties van planten en diersoorten economisch rendabel zijn en welke niet. Terwijl natuurlijke evolutie neigt naar een steeds grotere diversiteit, dreigt door menselijk handelen een catastrofaal verlies van populaties en hele ecosystemen.

In *Moon Ginseng* stelde Design Academy Master graduate Kuang-Yi Ku speciaal voor MU een speculatief reddingsplan op voor de zeer gewilde en daardoor bedreigde wilde ginseng door met behulp van moderne wetenschap en sciencefiction een genetisch en cultureel sterkere variant te ontwikkelen die mensen als aantrekkelijker kunnen zien. Uli Westphal uit Duitsland richt zich in *The Cultivar Series* op het tegenovergestelde proces: dat oorspronkelijke variaties verdwijnen door grootschalige industrialisatie van de landbouw. Hij brengt de evolutie van verschillende cultuurgewassen – en daarmee het menselijk ingrijpen – fraai in beeld. Hoe bewust hij zich is van de cynische esthetiek van zijn kleurrijke collecties blijkt uit *Suicide Soda* waarin een bonte verzameling frisdrankflesjes is gerangschikt naar de kleuren van de regenboog. De zoete glucose-fructosestroop uit de frisdrank linkt direct aan zijn onderzoek naar historische maisvariëaties.



De industriële verwerking van dierlijk leven staat centraal in *Blood Related* van Basse Stittgen, eveneens Design Academy afstudeerder en tevens winnaar van een New Material Award. Hij toont een gestileerd gedekte maar beladen dinertafel waarvan de onderdelen zijn gemaakt uit samengeperst bloed. Behalve een krachtig symbool voor leven en dood is bloed een overvloedig afvalproduct van slachterijen – een van de grootste industrieën ter wereld. Met het *Pink Chicken Project* stelt het (Non)human (Non)sense Collective van Linnea Våglund en Leo Fidjeland voor om de miljarden kippen in de bio-industrie roze veren en botten te geven via een dominant overerfelijke aanpassing van hun DNA. Zo laten de resten een duidelijk onderscheidbare bodemlaag na voor archeologen en geologen van de toekomst, samen met alle plastic, roet en radioactieve deeltjes die het Antropoceen markeren. Digitale levensvormen – en daarmee indirect de vraag naar wat leven is – worden verder onderzocht door de Eindhovense Studio Arvid & Marie in *Alive*. Dit organisme is een app met een beperkte levensduur die zich voortplant van telefoon tot telefoon, waardoor het voortbestaan van deze niet-biologische soort ook onze verantwoordelijkheid wordt. De kunstenaars tonen daarnaast hun *Bestiary of Autonomous Machines*, ontwerpen voor een nabije toekomst waarin autonome machines en mensen nauw samenleven en -werken. Bij Ani Liu, een van de BAD Award winnaars, ligt de nadruk op het vervagen van de fysieke grenzen tussen mens en machine en tussen data, lichaam en geest. Met onze pacemakers, contactlenzen, implantaten en prothesen zijn we meer cyborg of post-human dan we denken. In *No regrets for what you haven't been, Be the ghost you want to see in the machine* laat zij, in samenwerking met Matthias Cabri, Onno Baur en Mario Maas van de

afdeling Radiologie en Nucleaire Geneeskunde van het Amsterdam UMC, zien hoe ons beeld van het menselijk lichaam verandert met de stand van de wetenschap.

BAD Award winnaar, Yiyun Chen, richt zich op de evolutie van onze verticale houding naar een horizontale levenswijze. Lange tijd brachten alleen zieke en zwakke mensen de dag door in bed maar inmiddels is bedlegerigheid een keuze. Werk, ontspanning, sociale contacten en relaties kunnen we prima vanuit ons bed onderhouden. Voor *Horizontal living* verbleef de kunstenaar een maand lang in een ruimte die werd aangepast op haar horizontale levensstijl. Ze ontwikkelde het concept met Patrick Schrauwen en Vera Schrauwen-Hinderling van NUTRIM (Department of Nutrition and Movement Sciences), van de Universiteit Maastricht, die haar fysieke gezondheid op afstand monitorde.

Rose Leahy en Amanda Baum zetten in ReShape hun Microbioceen tegenover het heersende Antropocene gedachtengoed. In hun BAD Award winnende project *Microbiocene: Ancient ooze to future myths*, waarvoor ze samenwerkten met Stefan Schouten, Julie Lattaud, Laura Schreuder en Gabriella Weiss van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), creëerden ze een gedetailleerde microbiologische archeologie van de toekomst, vanuit het besef dat micro-organismen als bacteriën en archaea al miljarden jaren bestaan en ook zullen blijven bestaan nadat de mens alweer miljarden jaren is verdwenen.

Het Center for Genomic Gastronomy brengt de mens terug in de voedselketen met hun veelomvattende project *To Flavour Our Tears*. Voor *ReShape* ontwierpen zij onder meer een *AnthroAquaponics System*. Daarin knabbelen kleine visjes de dode huid van je voeten om zo zelf weer voedingsstoffen te kunnen leveren voor planten die wij op onze beurt kunnen eten. Met het uitvergroten van cycli als deze zet het Center for Genomic Gastronomy de mens weer op zijn plaats: niet aan de top van de voedselketen, maar als nederige schakel in een eindeloze cyclus van eten en gegeten worden.



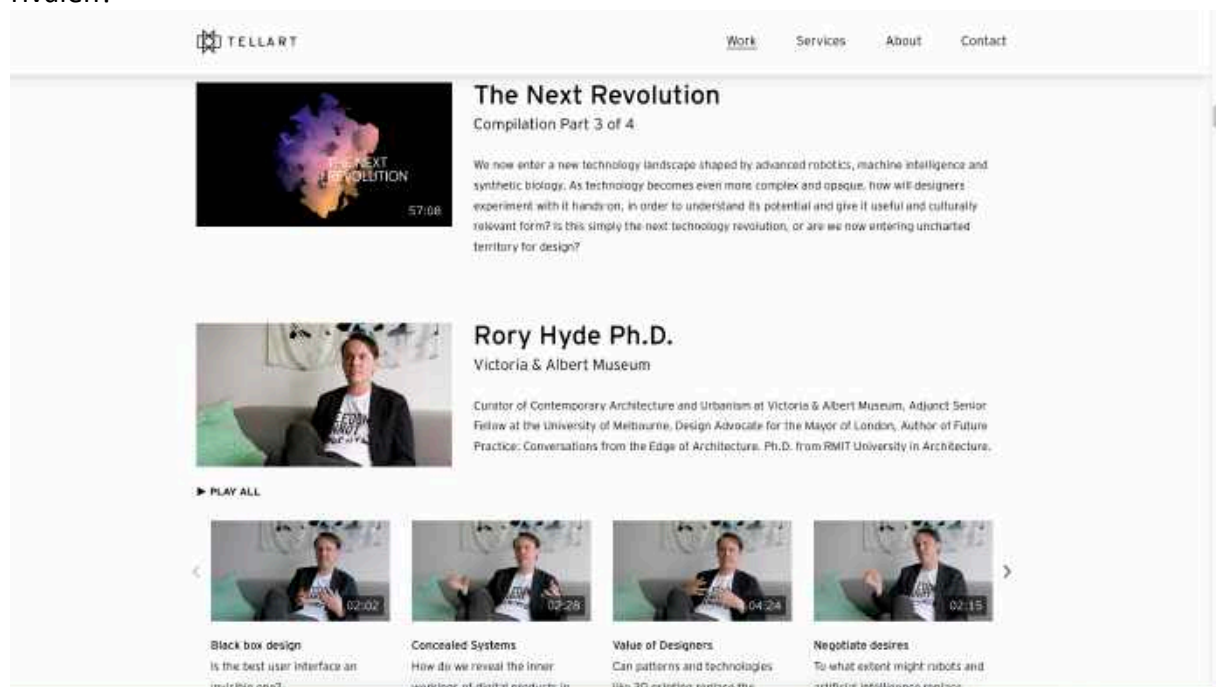
Design Nonfiction

22 maart t/m 22 april

Curatoren: Angelique Spaninks en Matt Cottam
in samenwerking met Tellart en STRP

Een bijzonder samenwerkingsproject van MU in 2019 is de kickoff van het online platform *Design Nonfiction*. Dit is een veelomvattend autonoom project van Tellart, een internationale designstudio gespecialiseerd in opkomende technologieën en *immersive storytelling*. Zij begonnen het in 2016 nadat ze van het Cooper Hewitt Smithsonian Design Museum de *National Design Award* kregen voor Interaction Design – een discipline die nog niet bestond toen ze hun studio startten.

Voor *Design Nonfiction* interviewden ze meer dan vijftig designers die direct betrokken zijn bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie, synthetische biologie, VR, AR, robotica en andere cutting edge technologieën. Deze ontwerpers geven vorm aan de toekomst, bij instituten als Apple Advanced Technology Group, Google Creative Lab, Stanford en MIT Media Lab of als medeoprichters van organisaties als TEEM, Flickr, Superflux en het Near Future Laboratory. Daar werken ze veelal nauw samen met wetenschappers en technici aan kunstmatig levende organismen en digitale gereedschappen die meer vragen oproepen dan ze beantwoorden – van zelflerende algoritmes en neurale netwerken tot ‘zwarte dozen’. *Design Nonfiction* onderzoekt de rol van designers in een technologisch landschap dat veel sneller verandert dan de mens zelf. Voor wie ontwerp je, vanuit welk mensbeeld? Wie stellen de regels op en wie mogen er meebeslissen tijdens het ontwerpproces? Is het beter om de werking van complexe technologie te verbergen voor de gebruiker of juist niet? Hoe nodig je mensen uit om samen te werken met machines die anders ‘kijken’, anders ‘denken’ dan wij en die steeds autonomer opereren? Worden we creatieve partners of elkaars rivalen?



The screenshot shows the website for 'Design Nonfiction'. At the top, there is a navigation menu with 'Work', 'Services', 'About', and 'Contact'. The main content area features a large video player for 'The Next Revolution' (Compilation Part 3 of 4) with a duration of 57:08. Below this, there is a section for 'Rory Hyde Ph.D.' from the Victoria & Albert Museum, with a bio: 'Curator of Contemporary Architecture and Urbanism at Victoria & Albert Museum, Adjunct Senior Fellow at the University of Melbourne, Design Advocate for the Mayor of London, Author of Future Practice: Conversations from the Edge of Architecture. Ph.D. from RMIT University in Architecture.' Below the bio is a 'PLAY ALL' button and a row of four video thumbnails with their respective titles and durations: 'Black box design' (02:02), 'Concealed Systems' (02:28), 'Value of Designers' (04:24), and 'Negotiate desires' (02:15). Each thumbnail has a short description below it.

De grootste vraag is natuurlijk hoe je van zoveel onzekerheden een overtuigend verhaal maakt. De ontwerpers die Tellart samenbrengt weten er in ieder geval met grote expertise, helderheid en enthousiasme over te vertellen. Evenwichtige, betrokken mensen met de beste intenties die de dominante dystopische toekomstvisioenen even naar de achtergrond doen verdwijnen.

Design Nonfiction bij MU liet de eerste zeven interviews zien en vier thematische verhaallijnen die in de loop van het project zijn ontstaan. Uren en uren van stimulerende vragen, ideeën en referenties schetsen de vorming van het technologisch landschap waarin we leven. Het vormde de intellectuele ring rondom *Terraform*; een ander werk van Tellart dat eveneens een landschap weergeeft, maar dan van zand waarin je met behulp van machine-intelligentie zelf de wereld kunt vormgeven.

Inmiddels staan vierentwintig van de interviews online op Designnonfiction.org. MU droeg bij aan de editing en lancering van de eerste zeven interviews met onder anderen Aaron Koblin, Alexandra Daisy Ginsberg, Casey Reas and Kevin Slavin, en de eerste vier thematische compilaties, zoals *De Digitale Revolutie* en *De Immatriële Worden Volwassen*. Via MU konden Claire L. Evans en Heather Dewey Hagborg in Eindhoven geïnterviewd worden en aan de selectie toegevoegd. De volgende interviews worden de komende maanden, vrijgegeven ongeveer elke maand komt er een interview bij. Alle interviews zijn vrij te gebruiken voor onderwijs en presentaties en dragen zo bij aan de levende geschiedschrijving van het hedendaags design.



Absorb

10 mei t/m 30 juni

Curator: Angelique Spaninks

met dank aan Pin Projects Beijing

Er gaat een louterende werking uit van de performances en video's van de Chinese kunstenaar Li Binyuan (1985), die in het voorjaar van 2019 zijn eerste grote Europese solo bij MU had. Hij is de eerste Chinese kunstenaar waarmee MU actief de uitwisseling inzet, nadat we voorheen vooral Westerse kunstenaars naar China brachten. We kozen bewust niet voor een generieke Chinese groeps- of generatie-expositie maar voor de kennismaking met een onbekend talent, omdat dat past bij MU. De keuze voor Li Binyuan sluit aan bij de oriëntatie op brutale en fysieke performatieve, urban en mediakunstenaars die zich de laatste jaren binnen MU aftekent. Denk aan Brad Downey, Dries Depoorter of Cassils. Want of Li Binyuan nou vlak voor een manshoge draaiende cirkelzaag staat of vier minuten lang een plank omhooghoudt onder een donderende waterval, aan het eind is er iets wezenlijks veranderd. Er is iets volbracht. Achter zijn afmattende, op het oog zinloze handelingen, gaan persoonlijke emoties en bespiegelingen schuil, een verlangen naar verbondenheid met een omgeving en een maatschappij waarin hij als kunstenaar en individu een vreemde verschijning blijft.

In zijn eerste Europese solo bij MU, meet Li Binyuan zich veelvuldig met water; element van herstel, van onbeheersbaar geweld, van ritme, transformatie en reflectie. Met iedere performance, zorgvuldig doordacht of ontstaan in een opwelling onderweg, ensceneert hij een universele ervaring. Zelfs zonder kennis van de hedendaagse Chinese context weet je: hier doet iemand wat hij doen moet.

In vijf jaar tijd is hij van naakt rennende internetsensatie tot next generation fakkeldrager van de Chinese hedendaagse kunst opgeklommen: Li Binyuans carrière gaat snel. En terecht. Zijn acties hebben een urgentie die je meteen herkent, hoe zinloos zijn handelingen ook lijken. Er liggen intense ervaringen en emoties aan ten grondslag van iemand die doet wat hij moet doen. Li zoekt constant naar een verhouding met zijn omgeving, de tijd, het leven.



In *Drawing Board*, bijvoorbeeld, houdt hij bij een doorgebroken dam een plank omhoog tegen een gutsende stroom. De actie roept beelden op van eenzaamheid, het stellen van een daad. Standhouden tot je niet meer kan. Het snelstromende water neemt in je

achterhoofd de gedaante aan van massa's mensen die zich mee laten voeren. Binyuan gaat daar tegenin; het gaat er niet om dat hij ze tegenhoudt maar dat hij in contrast een individu is, een eenling.

Het is verleidelijk om werk van Chinese kunstenaars te relateren aan maatschappelijke verandering. Als Li Binyuan in *Book of Songs* onder een waterval de klassieke gedichten van het 'Boek der Oden' doorbladert tot het uiteenvalt, kun je denken aan de Culturele Revolutie van Mao die in tien jaar tijd alle tradities bijna volledig uitwiste. Maar misschien vond hij de combinatie van sterk stromend water met een duizenden jaren oude bloemlezing gewoon mooi en kreeg ze deze vorm, waarin de tijd tastbaar wordt en toch door je vingers glipt?

Li kent zijn klassieken. Bas Jan Ader, Marina Abramovic. En natuurlijk de kunstenaars van het Beijing East Village collectief die in de jaren negentig het lichaam inzetten als medium. Er is een prachtig beeld dat ze maakten met tien naakte lijven op elkaar: *To Add One Meter to an Anonymous Mountain*. Het traditionele landschap zou nooit meer hetzelfde zijn.

Dit gevoel, dat er iets wezenlijks verandert, wordt ook in het werk van Li met de jaren sterker. In 2015 laat hij met gebaren het water schijnbaar stijgen en dalen in *Kung Fu*. Een knipoog naar *Wuxia* films. Tegelijkertijd is de staatscontrole nooit ver weg. Een sleutelwerk is *Freedom Farming* uit 2014. Li gaat naar zijn geboorteplaats in de provincie Hunan, waar zijn vader hem een stuk land heeft nagelaten. In een twee uur durende performance in dit veld probeert Li zich te verzoenen met de dood van zijn vader en de onmogelijkheid om de traditie voort te zetten. Keer op keer springt hij op, om terug te vallen in de modder. Zijn pogingen om los te komen van dit stukje grond worden gadeslagen door zijn moeder en haar dorpsgenoten, die niets begrijpen van zijn kunstenaarschap.

Hoewel fysieke uitputting vaak terugkomt in zijn acties, is Li, die in 2011 afstudeerde aan de prestigieuze Central Academy of Fine Arts in Beijing, minder extreem dan zijn voorgangers. Hij laat zich evenmin intimideren door zijn voorgangers. In *Raise Up Ai Weiwei*, een performance uit 2012, draagt de tengere Li zijn wereldberoemde en vrij stevige collega in zijn armen. Zijn eigen doorbraak kwam in 2013, toen hij naakt door Beijing rende met een opblaaspop of een grote crucifix, en de beelden ervan de wereld over gingen. Li werd de 'streaking brother'. Sindsdien werkt hij bescheiden maar onvermoeibaar verder aan een bijzonder oeuvre in een eigen taal die vanuit diverse invalshoeken begrepen wordt.

Zo liet hij in MU een nieuwe toevoeging zien aan de serie *Until the Bridge Collapses*, waarmee hij begon in 2012. Elk jaar keert hij terug naar een betonnen brug over een rivier. Met radslagen gaat hij naar de overkant en terug, heen en weer, druk uitoefenend op de structuur tot hij niet meer op zijn benen kan staan. Door de jaren zie je de brug verder aftakelen, maar ook Li wordt niet jonger. Voorbijgangers vinden het maar raar.

Alleen zijn of verbonden met anderen, meebewegen of je verzetten: wat zijn de krachten in het leven, in de maatschappij, en hoe verhoud je je daartoe? Wat brengt één mens teweeg en wat betekenen je daden op de eeuwigheid? Met eenvoudige middelen en handelingen roept Li Binyuan even complexe als universele vragen op. Eenduidige antwoorden heeft hij niet, maar die heeft niemand.

De solo van Li Binyuan werd mogelijk gemaakt dankzij Liu Gang van The Pin Projects Beijing.

COMPUTER COMPUTER GRRRLS GRRRLS

Computer Grrrls

20 juli t/m 6 oktober

Curatoren: Inke Arns en Marie Lechner

MU in samenwerking met HMKV, Dortmund en La Gaîté Lyrique, Parijs

De eerste computers werden 75 jaar geleden door vrouwen geprogrammeerd en vrouwen schreven de software achter Neil Armstrongs 'giant leap for mankind'. Sinds die tijd is IT alsmat belangrijker geworden en werd het geleidelijk een werkveld voor nerds waar vrouwen weinig te zoeken hadden. Maar er is verandering op til: een nieuwe golf *Computer Grrrls* dient zich aan en zij laten zich niet in het minst in de kunsten gelden.

Computer Grrrls toont de historische rol die vrouwen hebben gespeeld in de ontwikkeling van de informatica, maar biedt ook zelfverdediging tegen technologie, schetst de relatie tussen gender en algoritmes en duizelingwekkende toekomstdromen: 22 kunstenaars laten weinig heel van bestaande beelden over vrouwen en computers. Ze dekoloniseren het internet en claimen hun plaats in het technologiedomein. Tegelijkertijd scheppen ze met elk werk ruimte voor nieuwe vormen en ideeën, voor dialoog en reflectie. Humoristisch, poëtisch, kritisch en visionair: dit is Grrrl Power.



De titel van de tentoonstelling *Computer Grrrls* is geïnspireerd op een artikel in het vrouwenmagazine *Cosmopolitan* van april 1967, waarin informatica wordt geprezen als een veelbelovende nieuwe carrière voor vrouwen. Ironisch genoeg verscheen het stuk net op het moment dat het aandeel van mannen in dit werkveld begon toe te nemen. Die trend zette door met de opkomst van de personal computer – het ultieme ‘jongensspeelgoed’ – in de jaren 1980, en de archetypes van de 'nerd' en de 'hacker' die tegelijkertijd ontstonden.

Vandaag wordt het domein vooral gedomineerd door mannen. Maar dat is niet altijd zo geweest. *Computer Grrrls* presenteert internationale kunstenaars die er op uit zijn om het gebruik, het ontwerp en de ontwikkeling van technologie te (re)politiseren in dit monopolistische tijdperk. Met hun werk bieden deze vrouwen een kritisch, sarcastisch, speculatief perspectief op informatie- en communicatietechnologieën die vooral door mannen worden ontworpen terwijl ze een enorme invloed hebben op ons allemaal.

Deze kunstenaars proberen ons denken over technologie te veranderen op een moment dat ontwikkelingen in de kunstmatige intelligentie – de meest disruptieve technologie sinds het internet – een gevaar vormen voor zwaarbevochten vooruitgang. Onderzoeker Kate Crawford verwoordde de dreiging in 2016 in een opiniestuk in de *New York Times*: “Zoals alle eerdere technologieën weerspiegelt kunstmatige intelligentie de waarden van haar makers. Daarom doet inclusiviteit ertoe... Anders lopen we het risico dat we een machine-intelligentie ontwerpen die een beperkte, geprivilegieerde kijk op de samenleving reproduceert, met zijn oude, vertrouwde stereotypen en vooroordelen.



Ze decoderen en her-coderen, en versterken dissonante stemmen in een steeds normatiever technologisch landschap. Ze gebruiken verschillende methodes: stereoscopie en andere vormen van illusie uit de vorige eeuw evengoed als modernere technieken, high- en low-tech door elkaar, waaronder virtuele realiteit, 3D-prints en kartonnen prototypes, aquarellen en algoritmes, YouTube tutorials en soldeerbouten. De kunstenaars laten ons terugreizen in de tijd (Lauren Moffat), ze openbaren de ondergewaardeerde rol die vrouwen speelden in de begindagen van de informatica (Aleksandra Domanović), brengen de geesten van telefonistes terug uit het verleden door oude advertentie- en bedrijfsfilms af te stoffen (Caroline Martel), vergelijken machinevernielers uit het verleden met hun moderne tegenhangers (Lauren Huret), plaatsen computer advertenties uit de jaren tachtig in een

nieuw licht (Jenny Odell), en herleven hun familiegeschiedenis als een YouTube serie die zich afspeelt in de grootste computerfabriek in voormalig Oost-Duitsland (Nadja Buttendorf). De kunstenaars onthullen ook de discriminatie en de gendernormen die met de code zijn verweven. Wie herinnert zich Facemash nog, de voorloper van Mark Zuckerbergs Facebook, dat de servers van Harvard afstruinde op foto's van vrouwelijke studenten die gebruikers rangschikten op basis van hun uiterlijk? Dit eerste symptoom van de (door Jennifer Chan belachelijk gemaakte) 'bro culture' bij startups.

Ze trekken het heersende beeld van technologische vooruitgang in twijfel door de onderliggende machtsdynamiek en het digitale (neo)kolonialisme bloot te leggen, terwijl ze nieuwe vormen van verbinding propageren (Tabita Rezaire). Ze brengen het internet in kaart om sociaalpolitieke thema's zichtbaar te maken (Louise Drulhe) en actualiseren cyberfeministische manifesten (Manetta Berends). Ze halen machines uit elkaar, lopen de schakelingen na en brengen oude technologie weer tot leven om geplande veroudering te trotseren (Darsha Hewitt). Ze onderzoeken nieuwe, onzichtbare vormen van uitbuiting (Elisa Giardina Papa) en technologische onderdrukking (Simone C. Niquille), en stellen tegelijkertijd alternatieve scenario's voor om de controle over technologische middelen terug te nemen (Hyphen-Labs). Ze vinden behekste, slechtwerkende software uit, onthullen bugs in de machine (Elisabeth Caravella), en creëren postgender avatars (Lu Yang). Ze bedenken verdedigingstactieken als persiflage op actiegroepen die de bijwerkingen van onze 'digitale extensies' tegengaan (Dasha Ilina). En ze nodigen ons uit om het binaire geslachtsmodel los te laten door bio-hacking voor iedereen te promoten (Mary Maggic).



De kunstenaars overwinnen het huidige gebrek aan utopische ideeën door terug te grijpen op mythologie en sciencefiction, onder het aanroepen van duistere godinnen uit het Midden-Oosten (Morehshin Allahyari) of een glimp te tonen van post-human superintelligentie (Suzanne Treister) om een andere tijd en plaats te vinden, een denkbeeldige toekomst van waaruit we ons kunnen bezinnen op het heden.

Na bij elkaar bijna 25.000 bezoekers te hebben getrokken in Dortmund en Parijs was Computer Grrrls ook in MU een publieksmagneet met 3729 bezoekers terwijl de eerste vijf weken in de zomervakantie vielen. Gelet op dit succes en de positieve belangstelling vanuit het publiek is MU van plan om samen met de beide curatoren en waarschijnlijk ook een Nederlandse uitgever een publicatie met de timeline en een aantal actuele essays uit te brengen die zowel in druk als online moet verschijnen in de loop van 2020.



The Object is Absent

Optimistisch manifest voor minder materialistisch design

19 t/m 27 oktober

Curatoren: Lucas Maassen, Alexandre Humbert, Tom Loois, Angelique Spaninks

Dit jaar zetten we een speciaal DDW project op dat alleen die week te zien en vooral beleven was. Theater, muziek, film, sport en expositie ineen was *The Object is Absent* een altijd bewegende voorstelling waarin niet de dingen centraal staan, maar het doen. Opgezet als een actie tegen de Action, een ontwerpers-statement tegen de goedkope overvloed door waarde te creëren vanuit het niets, sluit de tentoonstelling aan bij een lange, eerbiedwaardige traditie.

“Iemand is rijk in zijn verhouding tot het aantal dingen dat hij links kan laten liggen,” schreef ~~Marie Kondo~~ Henry Thoreau in *Walden*. Het verslag van zijn twee jaar durende experiment in simpel leven verscheen in 1854, precies 165 jaar geleden. Met *The Object is Absent*, een transmediaal project dat zich laat mee-maken als een manifest voor minder materialistisch design, pakt MU de draad weer op.

Omdat de veranderingen in deze tijd razendsnel gaan – van smeltende poolkappen en opwarmende oceanen, tot brandende oerwouden en exponentiële technologische innovatie - moeten we dringend nieuwe relaties en waarden creëren tussen mensen, en tussen dingen

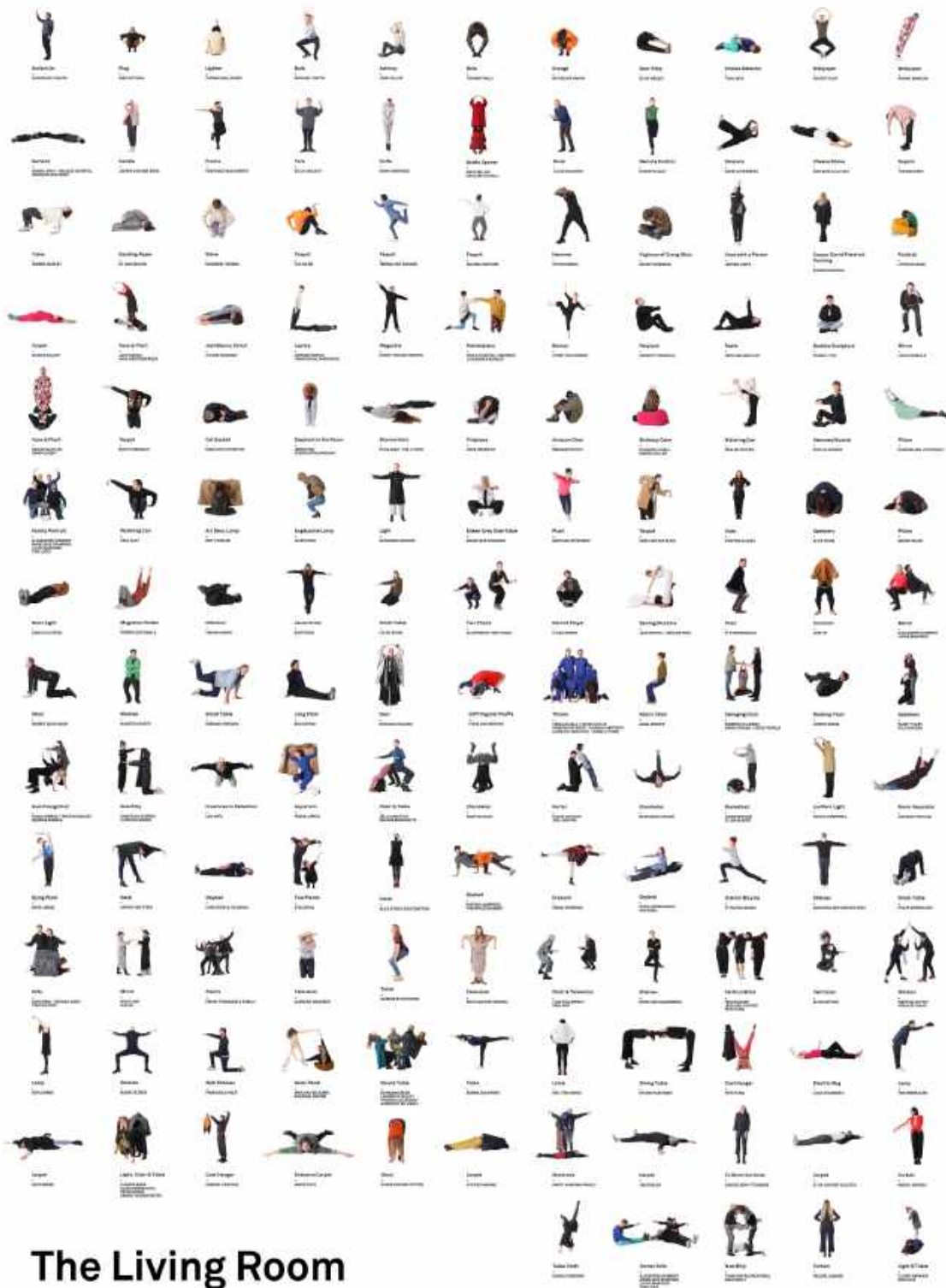
en mensen. Met *The Object is Absent* zet MU een radicale stap in die richting. Zonder objecten dus, maar wel met ontwerpers en hun houdingen, hun ideeën, hun lijven en hun geest.

Juist tijdens Dutch Design Week streeft MU ernaar om de vierkante meter van de beursstand te doorbreken en de ruimte terug te geven aan mensen. *The Object is Absent* voert dit tot het uiterste door: de tentoonstelling draaide volledig om design acteren, design zingen, design dansen en design proeven. Hiermee waagden we de sprong naar een allesomvattende nieuwe manier van zijn, een gezonde en interessante levensstijl zonder afval, zonder ongelijkheid, terwijl de objecten van buitenaf toekeken.

17 Deelnemende ontwerpers, een groep Masterstudenten Social Design en het actief participerende publiek maakten van de 10 dagen een levendig geheel. Er werden sinaasappels geperst op vuisten, er werd gedanst en gezongen, er werden meubels uitgebeeld en een designstoel weggeschuurd, er werden apparaten uit elkaar gehaald en productieprocessen ontleed in hun repetitieve bewegingen; er werd getraind om te zitten zonder stoel en er werden handen geschud en omhelzingen uitgedeeld, er werd gerend om te zweten, gegeten met de handen en er werden misschien veel vragen gesteld...

Dit alles maakte *The Object is Absent* tot een publieksliedeling en leverde bijzonder genoeg zelfs een nominatie voor een Dutch Design Award op in de categorie product (!). Daarnaast resten een blijvend design-anthem in de vorm van het meezinglied *Goodbye Things*, een clip waarin dit nummer door een koor van ontwerpers werd vertolkt en een uitgebreide serie foto's onder de noemer *The Living Room* waarin ontwerpers meubels uitbeelden. Ook ontstonden plannen om *The Object is Absent* in 2020 ook op andere plekken te presenteren. De eerste versie van deze reeks begin februari bij Object Rotterdam is nog gelukt, maar plannen voor presentaties in Milaan, Atlanta en Pforzheim gingen vanwege corona niet door of zijn uitgesteld. Neemt niet weg dat we de draad weer willen oppakken als het kan.





The Living Room

A PROJECT OF THE UNIVERSITY OF THE SAHARA, THE ONLY UNIVERSITY THAT HAS MADE THE USE OF TECHNOLOGY IN ALL ITS ACTIVITIES AND SERVICES.



The Scene is Here

19 t/m 27 oktober

in samenwerking met Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Tegelijkertijd met en aansluitend bij The Object is Absent gaf MU in samenwerking met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie ruimte en vorm aan de presentatie van de 28 jonge ontwerpers op het gebied van design, architectuur en digitale cultuur die in het jaar 2018/2019 een beurs voor talentontwikkeling ontvingen. Deze beurs geeft hen ieder een jaar de tijd en de vrije ruimte om zich te richten op artistieke en professionele groei. Hoe zo'n jaar eruit ziet werd samengevat in een reeks filmpjes van 1 minuut per talent samengesteld door studio Moniker. Daarnaast werden de talenten door programmamaker Tom Loois uitgedaagd om ook live hun werk te presenteren aan het publiek. Dat kon in de vorm van een workshop, een performance, een spel, een interview of een lezing. Dit betekende dat er iedere dag van de week 2 tot 3 wisselende programma-onderdelen plaatsvonden waar het publiek vrij bij in en uit kon lopen of actief meedoen.



Re-Create Out Loud

21 t/m 25 oktober

in samenwerking met Isolde Hallensleben en Dutch Design Week/What If Lab

Voor het vijfde jaar op rij presenteerde MU gedurende de werkdagen van de DDW een talkshow. Heette deze voorheen Create Out Loud, dit jaar vond alles plaats onder de titel Re-Create Out Loud - een zinspeling op het gegeven dat we iedere avond een andere ontwerper/duo vroegen om het concept talkshow opnieuw vorm te geven om zo de voorspelbaarheid van het genre te doorbreken en te experimenteren met nieuwe formats. Op maandag beet de redacteurs van het spraakmakende designmagazine MacGuffin het spit af. Met de vraag : What if the desk could talk? (omdat dat meubel centraal stond in hun eerstvolgende nummer) zetten zij de spotlight op het talkshow decor en de verhalen die erachter schuilgaan. Op dinsdag vroegen Arvid & Marie zich hardop af : What if we could think like a non-human system? Het werd een filosofische oefening in samenwerken met de niet-menselijke wereld die ons omringt. Woensdag gaf Dries Depoorter de regie over aan onze smartphones waarbij hij het publiek meenam in de diepere data die ieder van ons op zak meedraagt om er een vervolgens een datingshow van te maken. Donderdag creëerde Adelaide Tam een afvalrace om uiteindelijk een winnende dinnerdate te vinden voor

Romie18 - de koe die zij al een jaar volgt en uiteindelijk mee zal opeten. En op vrijdag draaiden Tom Loois en WhyNot de rollen om door ons niet zozeer te laten ervaren hoe wij de dingen zien maar wat de dingen ons kunnen vertellen.



Polarities, Psychology and Politics of Being Ecological
29 november t/m 1 maart 2020
Curatoren: Angelique Spaninks en Xandra van der Eijk
in samenwerking met ZonMW en Bio Art Laboratories

Met *Polarities* bevroeg MU de extremen van onze tijd en hoe ze door ons eigen toedoen verschuiven. Staat natuur wel tegenover economie, vrouwelijk tegenover mannelijk, uitsterven tegenover overleven? Terwijl het Antropoceen schreeuwt om onze aandacht en het post-Antropoceen volgens sommigen al aan de deur rammelt, is het steeds moeilijker om positie te bepalen. We glijden collectief langs een schaal van ontkenning en onverschilligheid naar angst en rouwende rebellie.

Polarities presenteerde de drie winnende projecten van de Bio Art & Design Award 2019, ontwikkeld in samenwerking met vooraanstaande Nederlandse onderzoekers in de levenswetenschappen. Deze werden gecombineerd met recente werken van internationale kunstenaars en ontwerpers die niet blindvaren op het kompas van de tegenstellingen. Volg de roep van de verdwenen Kaua'i 'ō'ō vogel, voel de magnetische velden van de aarde verschuiven en draag bij aan de queeste naar vrouwelijk sperma. Verandering is onvermijdelijk maar maak je niet te veel zorgen: ecologisch zijn we allemaal, hoe dan ook.

BAD Award winnaar Jonathan Ho, toonde in *Sex Shells* de hermafrodiete zoetwaterslak als metafoor voor genderfluiditeit. Zijn samenwerking met Joris Koene, van de Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling Dierecologie, wijst voorbij het veelzijdige seksleven van de slakken naar de steeds uitgebreidere mogelijkheden die we als mensen hebben om vorm te geven aan onze eigen identiteit. Een samenwerking die ze ook na de BAD Award voort willen zetten met nieuwe projecten.

Emma van der Leest en Aneta Schaap-Oziemlak wonnen een BAD Award voor *Fungkee / Fungal Supercoatings*, een onderzoek in samenwerking met Paul Verweij en Sybren de Hoog van het Center of Expertise in Mycology, Radboudumc/Canisius Wilhelmina Ziekenhuis. Om het doden van dieren om hun huid overbodig te maken, willen ze bio-leer op cellulosebasis

waterdicht maken met een spray gewonnen uit schimmels die in hun alledaagse vorm schadelijk zijn voor onze gezondheid.

De derde BAD Award winnaar, Michael Sedbon uit Frankrijk, koppelt een reeks bioreactoren vol fotosynthetische bacteriën aan elkaar, die met de zuurstof die ze produceren licht kunnen inkopen waardoor ze weer kunnen groeien. *CMD: Experiments in Bio-Algorithmic-Politics*, dat hij ontwikkelde met Raoul Frese, universitair docent Biophysics of Photosynthesis en directeur van het Hybrid Forms ArtScience media lab van VU Amsterdam, gebruikt zelflerende algoritmes die verschillende marktstrategieën van concurrentie en samenwerking testen om te kijken onder welke productieverhoudingen de bacterieculturen op langere termijn het beste presteren.



Rondom deze drie winnaars van de BAD Award groepeerden de curatoren negen andere werken waarin tegenstellingen en (tegen)polen dan wel de glijdende schaal ertussen zich aftekenden. Zo Charlotte Jarvis met haar project *In Posse* het genderdebat op zijn kop, door geslachtelijke polariteit binnenkort misschien definitief verleden tijd te maken. Samen met Susana Chuva de Sousa Lopes van het Leids Universitair Medisch Centrum, experimenteert ze met het kweken van 'vrouwelijk' sperma uit haar eigen stamcellen. Ze koppelt dit aan eigentijdse re-enactments van het oud Griekse Thesmophoria – een vruchtbaarheidsritueel ter ere van de godin Demeter en haar dochter Persephone.

Met *Resurrecting the Sublime*, een samenwerking van Alexandra Daisy Ginsberg, Sissel Tolaas en Gingko Biolabs onder leiding van Christina Agapakis, wordt de geur die ooit werd afgegeven door de bloemen van inmiddels uitgestorven planten (bij benadering) opnieuw waarneembaar. Uit DNA van gedroogde exemplaren wisten ze gen-sequenties te isoleren die de code bevatten voor geur-producerende enzymen, om zo dicht mogelijk bij de aroma's van de verdwenen bloemen te komen. Wij kunnen ze ruiken in een installatie die ook het landschap in herinnering brengt en tegelijk refereert aan natuurhistorische presentaties, waar we voor even zelf deel van uitmaken.

Jakob Kudsk Steensen voert ons een virtueel landschap binnen, geïnspireerd door de berghellingen op Hawaii waar ooit de Kaua'i 'ō'ō vogel leefde. In *Re-Animated* horen we zijn lokroep, opgenomen in 1975, een paar jaar voor de soort uitstierf; een kristalzuiver, intens nostalgisch geluid. In VR vinden we de Kaua'i 'ō'ō terug – monsterlijk groot – te midden van een digitaal ecosysteem dat welig tiert.



Alsof het oproepen van verdwenen soorten niet hallucinant genoeg is, probeert Heather Dewey Hagborg ons fysiek en spiritueel in contact te brengen met een overleden geliefde. Samen met kunstenaar en botanist Phillip Andrew Lewis werkt ze aan een project dat menselijk DNA inbrengt in geestverruimende planten. Als ze slagen, biedt *Spirit Molecule* de mogelijkheid tot een laatste intieme reis met iemand die ons in het leven nabij stond. Met de video *As Above, So Below*, onderzoekt Mark IJzerman het verlies van biodiversiteit in Chili aan de hand van satelliet- en dronebeelden die tonen hoe oorspronkelijke bossen zijn vervangen door monoculturen van dennen en eucalyptus. De verstoringen van het beeld en de soundtrack van Sébastien Robert (gebaseerd op het gerommel van ondergrondse geisers), verwijzen zowel naar de ingrijpende veranderingen in het landschap als naar het gewelddadige verzet van de inheemse Mapuche tegen de grote bedrijven die hiervoor verantwoordelijk zijn.

In de documentaire *Kuannersuit / Kvanefjeld* portretteren Lise Autogena en Joshua Portway een kleine Groenlandse gemeenschap. De bewoners van Narsaq staan voor een onmogelijke keuze: hun dorp verder te zien leeglopen wegens gebrek aan vooruitzichten, of toegeven aan de internationale mijnbouwbedrijven die de nabijgelegen berg vol uranium en zeldzame mineralen maar wat graag willen afgraven. De opbrengsten zou ze (economisch) onafhankelijk maken van Denemarken – maar tegen welke prijs?

Nog grotere economische en geopolitieke belangen spelen verder naar het noorden, in het Arctisch gebied. Nu het poolijs steeds sneller smelt, proberen de omliggende landen de zeebodem zo goed mogelijk in kaart te brengen om hun eigen territoriale claims te onderbouwen. Zeevaartroutes en gas- en olievoorraden zijn de inzet van een dreigend

conflict dat zichtbaar werd in Irene Stracuzzi's *The legal Status of Ice*, een groot 3D model van het poolgebied waarop de verschillende sferen zijn geprojecteerd.

De Noordpool speelt ook een rol in *Navigating Polarities* van Marjolijn Dijkman, een immersief werk dat zich veel verder uitstrekt dan de dualiteit tussen noord en zuid. Terwijl magnetisme en polariteit in een lange stroom beelden worden verkend van kwantumniveau tot kosmische proporties, ontleedt een vrouwenstem ons op binaire tegenstellingen gebaseerde wereldbeeld. Tegenover boven/onder, man/vrouw, goed/slecht, enzovoorts staat een universum dat nooit in evenwicht is, waar alles beweegt en transformeert, onvoorspelbaar, instabiel.

Eenzelfde verlangen om tegenstellingen te deconstrueren ligt ten grondslag aan het werk van design academie afstudeerder Minji Choi, waarin het onderscheid tussen natuurlijk en kunstmatig, tussen goed en slecht, individu en ecosysteem wordt opgeheven. *Prunus serotina* – ook wel bospest genoemd – staat centraal in de installatie *American Black Cherry*. Deze struik werd ooit aangeplant tussen de dennen in de Brabantse bossen om de bodem te verbeteren en de verspreiding van schadelijke insecten tegen te gaan, maar werd vervolgens gebrandmerkt als een exoot die koste wat kost moest worden uitgeroeid. Enkele decennia en honderden miljoenen euro's later zoeken bosbeheerders eindelijk een *modus vivendi* met hun voormalige grootste vijand.



Speciale gast bij de opening van *Polarities* in MU was de Chinese curator Jo Wei. MU kon haar naar Nederland halen met steun van het internationaal visitors programma van Het Nieuwe Instituut. Jo Wei is bijzonder geïnteresseerd in bio art en design en gebruikt de BAD Award vaak als voorbeeld en studieobject voor haar studenten aan de Central Academy of Fine Art in Beijing. Ze wilde graag kennismaken met MU en de partijen achter de BAD Award maar ook met diverse andere Nederlandse initiatieven en makers op het gebied van bio art en design. Hiervoor trok zij 10 dagen door Nederland. Inmiddels is MU met haar in gesprek om een expositie samen te stellen die langs meerdere plekken in China kan reizen.

2.II PROJECTEN BUITEN MU INTERNATIONAAL

Een doelstelling van MU voor de periode 2017-2020 is het creëren van langdurige samenwerkingsverbanden met internationale partners. MU legt daarbij de focus op Europa en China, waar al de nodige lijnen liggen waarop kan worden voortgebouwd. In 2019 is volop geogost van wat in 2018 is opgezet en zijn nieuwe lijnen uitgezet voor 2020 en daarna.

Binnen Europa is in 2019 intensief samengewerkt met HMKV in Dortmund en La Gaîté Lyrique in Parijs aan de expositie Computer Grrrls. Met kunstenaar Charlotte Jarvis en Kapelica Gallery en Sheffield Docfest wordt het meerjarig project In Posse doorontwikkeld. En met het Haus für Elektronische Künste (HeK) in Basel, met wie MU in het verleden al vaker heeft samengewerkt, en freelance curator Ariane Koek (oa oprichter van Arts @ CERN) is in 2019 de basis gelegd voor Real Feelings een internationale thematische expositie waarbij emotie en technologie met elkaar worden verbonden.

In China kon MU in 2019 vooral oogsten dankzij haar inhoudelijke rol in de Guangzhou Triënnale en bij de Wuzhen Contemporary Art Exhibition. Maar er was ook duidelijk sprake van wederkerigheid: MU gaf de talentvolle en radicale Chinese performance kunstenaar Li Binyuan zijn eerste grote solo in Europa en nodigde de internationale bio art curator Jo Wei uit voor een tour door Nederland met steun van Het Nieuw Instituut. Ook werden er door MU lezingen, presentaties en een workshop gepresenteerd in Beijing (CAFA), Guangzhou (GAFA), Shenzhen (OCT) en Shanghai (CAC).

In China lag het zwaartepunt in de eerste helft van het jaar. MU-directeur Angelique Spaninks was een van de drie curatoren van de 6de Guangzhou Triënnale, de oudste en een van de twee grootste hedendaagse kunstevenementen in China. Daarnaast was ze adviserend internationaal curator van de tweede editie van de Wuzhen Contemporary Art Exhibition.



Voor de Guangzhou Triënnale ontwikkelde ze samen met Philipp Ziegler van ZKM in Karlsruhe en Zhang Ga, freelance curator en artistiek directeur van Chronus Art Center in Shanghai, het thema *As We May Think: Feedforward*. Het bouwde voort op het uit 1945 stammende essay met dezelfde titel waarin Vannevar Bush een visionair voorschot neemt op ons huidige digitale tijdperk. Vervolgens cureerde iedere curator een deel van de werken waarbij Spaninks koos voor *Evolutions of Kin* dat inzoomde op bio art en design en de posthumanistische tendenzen die kritisch voorbijgaan aan het Antropoceen en juist in de verbinding tussen kunst en wetenschap zoeken naar (her)waardering voor mens en niet-mens. Van de zestien door MU ingebrachte kunstenaars bleven er uiteindelijk dertien over, omdat het werk van Zach Blas, Heather Dewey-Hagborg en Floris Kaayk op het laatste moment werd verboden. Deze censuur kwam direct na het wereldnieuws over de Chinese wetenschapper die voor het eerst met CRISPR-cas9 menselijke embryo's genetisch had gemanipuleerd en levend ter wereld had weten te brengen. En hoewel de Chinese staat niet beargumenteert waarom iets verboden wordt, leek de connectie tussen dit nieuwsfeit en de plotse en late censuur nog geen drie weken voor de opening wel degelijk aanwezig. Westerse media, de New York Times voorop, doken gretig op de censuurkwestie; in China

zelf verscheen er weinig tot niets over, daar concentreerde men zich liever op wat er wel nog te zien was in de Triënnale.

De kunstenaars die via MU deelnamen waren: Addie Wagenknecht, Anna Dumitriu, Arne Hendriks, Arvid Jense & Marie Caye, Charlotte Jarvis, Simone Niquille, MacGuffin & Alexandre Humbert, David O'Reilly, Oliver Laric, Lynn Hershman-Leeson, Melanie Bonajo, Nan Wang en Ief Spincemaille. Een stevige catalogus begeleidde de expositie, met daarin naast essays van de curatoren en het werk van de kunstenaars ook diverse essays van wetenschappers, onder wie Rosi Braidotti die hiervoor door MU werd uitgenodigd. Het uiteindelijke totaal aantal bezoekers in de eerste drie maanden van 2019 kwam uit op 135.000 en de reacties waren overwegend positief.

Nog enthousiaster was men over de Wuzhen Contemporary Art Exhibition die verdeeld over de oude binnenstad en twee tot expositieruimtes omgebouwde voormalige fabrieken van 31 maart tot 30 juni te zien was. Wuzhen, op ruim een uur rijden van Shanghai, is een kleine stad waarvan het hart een toeristische trekpleister is. De oude binnenstad is namelijk een van de laatst bewaard gebleven watersteden van China, een soort klein Venetië, waar je je met antieke gondels doorheen beweegt en kunt verdwalen in de smalle straatjes. Langs die oude straatjes en op de pleinen was onder de noemer Now is The Time het werk van meer dan 65 hedendaagse kunstenaars te zien - waarvan een derde speciaal gemaakt voor de expositie. Er namen verschillende Nederlandse kunstenaars deel onder wie Persijn Broersen & Margit Lukacs en Rineke Dijkstra. MU bracht het werk aan van The Children of the Light, Liam Young, Sissel Tolaas en Zimoun. Verder presenteerde MU directeur Angelique Spaninks een middagpanel met Koert van Mensvoort van Next Nature als hoofdgast en Sissel Tolaas, Sabine Himmelsbach en Jo Wei als sprekers over hun werk en praktijken.





In het najaar tenslotte droeg MU bij aan de oudste Design Biënnale van Europa, georganiseerd in het Sloveense Ljubljana. De 26ste editie van BIO met als thema Common Knowledge werd geleid door de curatoren Thomas Geisler en Aline Lara Rezende en liep van 14 november tot en met 23 februari 2020. Alles draaide om de informatiecrisis waarin de wereld volgens beide curatoren verkeert, die grote druk zet op zowel kennisproductie als kennis verspreiding. Vooral de expositie The New Newsroom die MU een jaar eerder tijdens de DDW presenteerde sprak hen aan en ze nodigden ons uit om voortbouwend op die expo ook enkele werken binnen BIO26 te presenteren. In samenspraak werd gekozen voor Mobile Journalism van Jim Brady, 4D News van Cream on Chrome, My First Vlog van Joris Verleg en Online Culture Wars van Disnovation.org. Daarnaast kon Angelique Spaninks in december een lezing met nagesprek over MU en The New Newsroom geven, dankzij steun van de Nederlandse ambassade in Slovenië.



3. Specials en randprogramma

Het randprogramma van MU ging in 2019 in februari van start met de vertoning van de documentaire rondom Donna Haraway getiteld *Storytelling for Earthly Survival*. Dit portret biedt een intrigerende kijk in het leven en de gedachtegang van de belangrijkste hedendaagse denker op het gebied van feminisme, wetenschap en technologie. In de jaren 80 werd Donna Haraway bekend met haar werk over gender, identiteit en technologie. Daarin brak ze met de heersende trends en zette ze de deur open voor een vrijmoedig en vrolijk transfeminisme. Met haar werk slaat de invloedrijke kenniswetenschapper, feministe en sciencefictionliefhebber een brug tussen wetenschap en fictie.

Op 28 februari volgde een avond in samenwerking met *The Hmm*. Het originele concept van The Hmm, dat al een keer eerder bij MU te zien was, is een flitsende tocht langs allerlei beeldcultuur fenomenen. Tijdens supersnelle lezingen delen steeds 10 kunstenaars, ontwerpers, nerds en vloggers hun fascinatie voor het internet. Op uitnodiging van MU heeft Catelijne van Middelkoop (Design Academy Eindhoven, TU Delft en Strange Attractors Design) geholpen om een verrassend programma samen te stellen, met als sprekers onder anderen:

- Joris Verleg over zijn project My First Vlog en hoe hij honderden bijna dezelfde foto's van de Golden Gate Bridge vond
- Hala Tawil over de overeenkomsten tussen eten en seks (denk aan #foodporn) - Mees Boeijen geeft antwoord op de vraag: Wat gebeurt er precies als je een bestand vertsuurd?
- Soline Bredin over haar onderzoek naar obsessief Facebook-gedrag
- Teun Toebes over zijn werk als zorgvlogger
- Mikaela Stenfalk over haar reconstructies van museumzalen op basis van hoe vaak de kunstwerken op social media gedeeld worden.



Op donderdag 7 maart was de eerste Thursday Special, over Fiverr films.

Fiverr is als een digitale crowdsource fabriek - een online platform (een van de vele) waarop freelancers uit heel de wereld hun diensten aanbieden. Kunstenaars Michael Mandiberg en

Joris Verleg zagen er onafhankelijk van elkaar wel been in om dit platform te benutten als artistieke tool. Voor een paar euro gaven ze digitale freelancers opdracht korte scènes te spelen om deze vervolgens tot een film te monteren. Hoe dit in zijn werk gaat, wat de valkuilen zijn maar ook wat het kan opleveren, lieten ze deze avond zien. Joris aan de hand van zijn nieuwste werk MY STORY dat hij volledig baseert op Fiverr en Michael Mandiberg aan de hand van zijn remake van Charlie Chaplins Modern Times tot Postmodern Times; een hilarische maar ook schrijnende compilatie op basis van via Fiverr gewonnen scènes die het precare bestaan van de globale creatieve internetworkforce blootlegt.

Vrijdag 8 en zaterdag 9 maart volgde het drukke programma van het *ReShape special event*, waarmee we de jaarlijkse bio art en design expositie afsluiten. Dit keer bestond het programma beide dagen uit een keynote lezing, een performance, diverse workshops en de laatste dag werd afgesloten met een tweede vertoning van Donna Haraway: Storytelling for Earthly Survival. De performance was van Pleun van Dijk in haar werk REPLIKA. De keynotes werden verzorgd door William Myers, die zich op vrijdag hardop afvroeg hoe biokunstenaars waarde creëren en delen, en Ruben Jacobs die op zaterdag dieper inging op het door hem beschreven concept van de Artonauten - avontuurlijke kunstenaars en ontwerpers die nieuwe vormen van kennis weten te belichamen.



Beide dagen gaven verschillende ReShape kunstenaars intensieve en praktische workshops. Zo leerden Anna Dumitriu & Alex May op vrijdag een groep Winogradsky columns maken, de kleurrijke bacteriële ecosystemen die jaren in een glazen pot kunnen leven. Designers and BAD award winnaars Rose Leahy and Amanda Baum namen een groepje mee in hun denken over het *Microbiocene* en Basse Stittgen liet het werkproces zien waarmee hij onder meer bloed uit de vleesindustrie droogt en in een hittepers tot zijn Blood Related servies omvormt.

De workshops op zaterdag werden gegeven door BAD winnaar Yiyun Chen die deelnemers liggend liet meedenken, praten, eten en schrijven over haar onderzoek naar horizontaal leven en Kuang Yi Ku die een groep introduceerde in zijn mengvorm van Tarot, traditionele Chinese artsenij en westerse geneeskunde. De derde workshop kwam van het Center for Genomic Gastronomy en draaide om hun project *To Flavour Our Tears* waarmee ze de mens terug in de voedselketen willen brengen door ons te leren ons lichaam weer als een restaurant voor andere organismen te zien.



De tweede Thursday Special was op 21 maart, en draaide rond Claire L. Evans. Met haar boek *Broad Band: The Untold Story of the Women Who Made the Internet*, dat vorig jaar verscheen, schreef deze VICE-auteur en YACHT leadzangeres vrouwen terug de geschiedenis van de technologie in. Niet alleen geeft ze de onbezongen heldinnen van het internet daarmee de erkenning die ze verdienen, ze draagt ook onmiskenbaar bij aan de heropleving van het cyberfeminisme. Want de geschiedenis van technologie die iedereen kent mag er dan een zijn van mannen en machines, garages en rijkdom, alfa nerds en brogrammers - maar visionaire vrouwen speelden altijd een minstens zo belangrijke rol in de voorhoede van technologie en innovatie. Ze zijn misschien verborgen in het volle zicht, maar hun bijdragen en uitvindingen raken onze levens nog altijd op vele manieren die we niet altijd beseffen, en ze zijn altijd onderdeel geweest van het verhaal. Evans lezing was een mooie opmaat naar de Computer Grrrls expo in de zomer.

Gekoppeld aan de expositie Design Nonfiction vond op donderdag 18 april een internationaal panelgesprek plaats waarvoor MU een aantal prominente sprekers uit de interviewreeks naar Eindhoven haalde. Onder leiding van V&A design curator Rory Hyde spraken Ben Cerveny (The Foundation for Public Code), Jack Schulze (BERG, Playdeo), Alexandra Daisy Ginsberg, Zaza Zuilhof (Tellart) en Matt Cottam (Tellart) over de rol van designers in een technologisch landschap dat veel sneller verandert dan de mens zelf. Voor wie ontwerpen zij? En vanuit welk mensbeeld? Wie stellen de regels op en wie mogen er meebeslissen tijdens het ontwerpproces?

Tijdens de Dutch Technology Week toont MU op 22 mei de voorstelling NOIR van Nineties Productions, een samenwerking met het Parktheater, in de wel heel bijzondere setting van de expositie ABSORB. Het werkt goed, de toekomst die in club Noir tot leven komt past prima bij de fysieke videowerken van Li Binyuan. De acteurs maken de woorden van de Volkskrant recensent helemaal waar: "Noir is een smakelijke scifi-revue en tegelijk hypersatire op de huidige, verwarrende tijd" (★★★★).

Op 27 juni presenteren en testen ontwerpers Jim Brady en Ward Goes hun onderzoek *Immersive Journalism* waarin ze kijken naar het gebruik van VR technologie in hedendaagse en toekomstige journalistiek. Het uitgangspunt is dat VR publiek in staat stelt

om nieuwsfeiten zelf te ervaren, waardoor een meer objectief perspectief ontstaat en meer empathie wordt gegenereerd. Dit researchproject kijkt naar hedendaags gebruik van VR en onderzoekt andere manieren waarop het kan worden ingezet in de journalistiek. De workshop is de tweede in een serie van drie die gehost worden door de TU/e Innovation Space, MU en de Effenaar en draait vooral om verhaallijnen in 3D virtuele omgevingen.

Op zaterdag 29 juni tijdens de finissage van ABSORB presenteren performancekunstenaars Tamar Blom en Karel van Laere hun samenwerking onder de noemer A Black Box in a White Cube (<https://vimeo.com/347936314>). Voor deze performance, die voornamelijk buiten plaatsvond, lieten zij zich inspireren door Li Binyuan en de fysieke uitputtingslagen die hij levert voor zijn video's. Blom duwde ogenschijnlijk doelloos een grote zwarte doos rond die zich niet makkelijk liet verplaatsen - sterker nog die soms zelfs terugduwde. Omstanders en passanten keken verbaasd toe en sprongen af en toe zelfs te hulp.



Op 19 september volgde de derde Thursday Special gekoppeld aan de expositie Computer Grrrls. Deze bestond uit twee delen: voor de pauze gaven Josephine en Data Bosma, moeder en dochter, als twee Nederlandse Computer Grrrls een presentatie over hun praktijken - Josephine is al decennia een kritisch beschouwer en beschrijver van digitale cultuur, terwijl Data zich vooral ontwikkelt als post-digitaal kunstenaar. Voor het eerst samen op een podium bespreken hun ervaringen met digitaliteit en cyberfeminisme. Na de pauze is het woord aan de voormalig Oost-Duitse Nadja Buttendorf van wie Robotron – a tech opera te zien is in de expositie. Het is de eerste (internet) soapserie die zich afspeelt in de computerindustrie van de DDR en volgt de ontwikkeling van computers in een centraal geleide economie en het dagelijkse leven in Oost-Duitsland. Kombinat Robotron was de grootste computerfabrikant van de voormalige DDR en een van de belangrijkste producenten van informatietechnologie in het socialistische Oost-Europa, maar technische productie in de DDR was onderworpen aan speciale voorwaarden vanwege de COCOM (het hightech embargo van het westerse blok) en de centraal geleide economie.



Eveneens als randprogramma bij Computer Grrrls werden op zaterdag 28 september twee workshops gehouden: Technofeminist Cross-Readings door Computer Grrrl kunstenaar Manetta Berends en de eerste van een tweedaagse Miraculous Futures workshop, een samenwerking van MU met het Nederlands Film Festival, speciaal ontworpen door Ashley Baccus-Clark van het afrofeministisch collectief Hyphen Labs uit Computer Grrrls en Klasien van de Zandschulp.

Berends duikt met deelnemers in de verzameling technofeministische manifesten die ze voor Computer Grrrls verzamelde, aan de hand van het TF-IDF-algoritme, een digitaal artefact dat belangrijk was voor de eerste zoekmachines op internet en is ontworpen door de vrouwelijke informaticus Karen Spärck Jones in 1972.

Miraculous Futures is een speculative storytelling workshop waarin deelnemers leren om anders naar het heden en toekomst te kijken. Als een vorm van worldbuilding biedt het handvaten voor originele oplossingen en radicale nieuwe ideeën. De resultaten van deze tweedaagse workshop bestaan uit meerdere verhalen, die het begin vormen van een internationaal 'future thinking archive' voor Miraculous Futures.

Op 24 en 25 oktober, tijdens de DDW, keert een oude bekende van MU terug: The Singing Chair. Zanger Woody Veneman, de stem achter de stoel, en Lucas Maassen de ontwerper van stoelen waarop niet perse gezeten kan of mag worden, vertellen in een optreden van een uur de wederwaardigheden van The Singing Chair als levend object.

4. Talentontwikkeling

Talentontwikkeling is voor MU een gegeven zowel voor als achter de schermen. MU bouwt haar programma rondom jong en aanstormend talent en brengt hen in contact met meer gevestigd en mid-career talent vanuit het idee dat talent niet leeftijdgebonden is. Dat geldt zowel voor lokale en regionale makers als voor nationale en internationale makers. Zo bestaan groeps- en thematische exposities altijd uit een mengeling van net afgestuurde makers en erkende internationale kunstenaars en ontwerpers. Neem de Bio Art & Design exposities, waarin naast de drie BAD Award winnaars die ieder volgens de reglementen niet langer dan vijf jaar geleden mogen zijn afgestudeerd, ook altijd enkele gevestigde namen en enkele jonge makers worden opgenomen. In *ReShape* waren dit onder meer de jonge makers (Non)human (Non)sense, Basse Stittgen, Pleun van Dijk en Kuang Yi Ku naast meer gevestigde namen als Anna Dumitriu, The Center for Genomic Gastronomy en Uli Westphal. In *Polarities* hadden de veelbelovende Minji Choi en het duo Mark IJzerman en Sébastien Robert een platform naast de drie jonge BAD winnaars en gerenommeerde makers als Alexandra Daisy Ginsberg, Jakob Kudsk Steensen, Marjolijn Dijkman en Charlotte Jarvis. Hetzelfde geldt voor *ReCreate Out Loud*, waar recent afgestuurde makers als Arvid Jense & Marie Caye en Adelaide Lala Tam ieder een avond verzorgden maar ook het gerenommeerde magazine MacGuffin en veelgevraagd webkunstenaar Dries Depoorter ieder een avond voor hun rekening namen.

The Scene is Here bestond uiteraard volledig uit talenten presentaties terwijl ook in The Object is Absent volop jong talent de uitdaging aannam om niet-materieel maar fysiek aanwezig te zijn en hun werk te presenteren.

Het contact tussen MU en de jonge makers beperkt zich doorgaans niet tot eenmalige deelname aan een expositie. MU helpt hen verder met advies en ondersteuning en brengt hen waar mogelijk ook naar (inter)nationale presentaties. Zo werden de Semi Autonomous Machines 2 en 3 van Arvid Jense & Marie Caye onderdeel van de Guangzhou Triënnale en presenteerde MU het werk van Cream on Chrome, Jim Brady, Disnovation.org en Joris Verleg bij BIO26. Kunstenaar en Polarities co-curator Xandra van der Eijk gaf namens MU in december een lezing over bio art en haar werk waarbij ze landschappen herinterpreteert bij Shenzhen OCT Art & Design.

Overigens beperkt talentontwikkeling zich in de beleving van MU niet tot kunstenaars alleen, ook in educatie, participatie en organisatie wordt er nadrukkelijk naar gestreefd dat ieder zijn of haar talenten aanspreekt, ontwikkelt en uitbouwt. MU-medewerker Jez Halden is zelf een creatieve maker die op eigenzinnige wijze haar modelabel YØ en gender activisme weet te combineren. Na jaren aan MU verbonden te zijn geweest waagde zij in 2019 de sprong naar zelfstandigheid en zette zij met PLASMA haar eigen *inclusief offline platform* op waarmee ze meteen de Eindhoven Cultuurprijs in de wacht sleepte. Ook MU-communicatiemedewerker Nadine Roestenburg stortte zich in 2019 volledig op haar research binnen Fontys naar de post-digitale generatie en de toekomst van het internet. En de door MU in samenwerking met vele educatieve partijen én kunstenaars ontwikkelde leerlijn De Creatieve Code en het geslaagde Future Cities festival voor MBO-ers zien we eveneens niet alleen als eenmalige educatieve projecten, want ze voeden vooral de talenten van de toekomst.

5. Educatie & participatie

MU kent naast het expositie en randprogramma ook een uitgebreid en divers programma aan educatieve activiteiten, waarbij we ons in toenemende mate tot een alternatief klaslokaal ontwikkelen. Dit proces heeft zich in de loop der jaren voltrokken en is nadrukkelijk verweven met zowel het eigen inhoudelijk programma als de vele partners in het onderwijs en daarbuiten met wie MU banden onderhoudt.

In 2019 bereikte MU 11.237 leerlingen, middelbare scholieren en studenten met haar educatieprogramma's. Daar kunnen echter nog eens een kleine 11.000 leerlingen en scholieren en hun docenten aan worden toegevoegd die via het platform van De Creatieve Code indirect met MU in aanraking komen. Voor een presentatie-instelling met een twee koppige parttime educatie afdeling en een sterke pool freelancers is dit bereik gigantisch te noemen, waarbij MU zelf laat zien dat digitaal onderwijs op veel manieren goed vorm kan krijgen. Het onderstreept bovendien dat schoolleiders en docenten vertrouwen hebben in onze educatieprogramma's en graag samen met MU de toekomst verkennen door middel van expositiebezoeken, lessenseries, workshops en docententrainingen.



Basis van het MU-educatie aanbod zijn klassikale interactieve bezoeken aan exposities waardoor leerlingen direct in contact komen met kunst en het educatieteam een goed beeld krijgt van wat 'werkt' bij leerlingen. Op basis hiervan kijken we welke projecten doorontwikkeld kunnen worden. Bij het geven van rondleidingen gebruiken we methodes als Visual Thinking Strategies en socratische gesprekken. De jarenlange samenwerking met onderwijspartner SintLucas heeft er inmiddels toe geleid dat steeds meer docenten MU gebruiken om met hun leerlingen zelf op onderzoek uit te gaan. Nadat het MU-educatieteam de docenten grondig instrueert en al hun vragen heeft beantwoord, kunnen docenten zelf hun klassen rondleiden door de exposities. Door het succes van deze vorm bieden we de rondleidingen en instructies nu ook aan voor andere scholen en geïnteresseerden onder de noemer *Meet Me@MU*.

Maar MU biedt niet alleen educatie op Strijp S - we gaan ook graag naar scholen en andere locaties toe. De Creatieve Code, onze leerlijn creatief programmeren en computational thinking, wordt bijvoorbeeld verspreid in heel Brabant in samenwerking met maker-spaces en bibliotheken en inmiddels ook succesvol geïntroduceerd in diverse andere regio's in Nederland. Het getrapte uitrolmodel van De Creatieve Code, waarbij docenten na het volgen van een docententraining zelf aan de slag kunnen met de basis creatief programmeren en vervolgens kunstenaars uit het netwerk van MU inzetten voor verdieping, blijkt aan te slaan. De ruimte voor verdieping neemt toe, waardoor de signatuur van MU steeds nadrukkelijker

te zien is in de workshops van De Creatieve Code. Ook het online Creatieve Code platform, dat sinds september 2019 actief is en van waar alle lessen kunnen worden gedownload, wordt enthousiast ontvangen en telt inmiddels 1100 unieke gebruikers.



Daarnaast zijn we met Cinekid Medialab en steun van Kunstloc een partnerschap aangegaan om gezamenlijk kunstwerken te ontwikkelen die de artistieke praktijk van creatief coderen inzichtelijk maken. 'Generation XYZ', ontwikkeld door Studio Post Neon, is het eerste augmented reality werk in dit kader waarbij kids met Ipads het DNA van dingen kunnen beïnvloeden. Het werd gelanceerd tijdens Cinekid in oktober en toert inmiddels onder vlag van De Creatieve Code langs diverse scholen.

In juni 2019 vond ook het Future Cities Festival plaats, een uniek event mede gefinancierd door Fonds21 en Kunstloc, opgezet voor én door mbo-studenten van een viertal Brabantse MBO-instellingen. MU en STRP nodigden hen uit om zelf het programma te maken, de productie te draaien, de communicatie vorm te geven en het festival te laten knallen. Als professionals boden we volop advies, ruimte en coaching maar het echte werk was aan de studenten. Zij durfden buiten de hokjes van de tijd en de tijdgeest te denken. Zij keken verder dan het uitvoeren van een gekaderde opdracht, en leerden vrij te denken over de waarden die voor hen gelden. Zo werd daardoor aan beide kanten veel geleerd en de kiem gelegd voor verdere samenwerkingen. Er is te lang te weinig aandacht geweest voor MBO-ers, maar voor MU is het inmiddels een vanzelfsprekende groep om zowel als bezoeker als achter de schermen te betrekken.

6. Publieksbereik & communicatie

Publiek

Alle projecten in MU en daarbuiten bij elkaar opgeteld, inclusief de randprogramma's en educatie-activiteiten, bereikten over het hele jaar gemeten 266.799 mensen. Met de exposities in MU trokken we 38.509 fysieke bezoekers waarvan 4361 jongeren middels educatie. De randprogramma's die deels in MU zelf, deels erbuiten plaatsvonden trokken 3568 bezoekers. De internationale presentaties waaraan MU significant bijdroeg bereikten bij elkaar naar schatting bijna 217.000 bezoekers, waarvan volgens opgave van onze belangrijkste buitenlandse partners 135.000 in Guangzhou, 72.000 in Wuzhen en 10.000 in Ljubljana.

Uit onderzoek blijkt wederom dat het publiek dat MU fysiek bezoekt relatief jong is. 45% Van de reguliere bezoekers is jonger dan 30 jaar, waarbij de ruim vierduizend scholieren en

studenten die via educatie programma's binnenkomen niet zijn meegerekend. Het merendeel van de MU bezoekers is afkomstig uit Eindhoven (37 %), voor het overige deel komen ze uit Noord-Brabant (17 %) en de rest van Nederland (25%). Het aandeel buitenlandse bezoekers is 21%. Onze publieksgegevens zijn gebaseerd op door MU zelf afgenomen, steekproefsgewijs publieksonderzoek tijdens reguliere openingstijden onder reguliere bezoekers. Bezoekers via educatie en bezoekers aan randprogramma's zijn niet geënquêteerd en meegerekend. Qua leeftijd en herkomst zouden de cijfers hierdoor uiteraard veranderen, naar meer jongeren en meer Eindhovense en regionale bezoekers. Wat ons verder opvalt is dat we met 66% relatief veel nieuwe bezoekers binnen krijgen. We willen beleid ontwikkelen om deze bezoekers tot herhaalbezoek te verleiden om ons bereik te vergroten maar ook om een betere band met ze op te bouwen. Bij elke expositie vragen we bezoekers om een rapportcijfer. De score in 2019 is hoog, alle exposities op Design Nonfiction na scoren boven 7,5. Uitschieters in 2019 waren ReShape met een 8,1 gemiddeld en The Object is Absent met een 8,5 gemiddeld. Het MU publiek is verder relatief hoog opgeleid (71% HBO/WO). Bezoekers zijn overwegend vrouw (56%), al identificeert ook een groeiend aantal van 3 % zich als genderneutraal. De MU bezoekers zijn bovendien culturele omnivoren, 54% bezoekt meer dan 6x per jaar een cultureel evenement. Van de bezoekers is 44 % ook zelf werkzaam of studierend in cultuur.

Voor directe digitale communicatie is de belangstelling voor MU in 2019 met 6769 subscribers vrijwel gelijk gebleven. Nederlandse persberichten gaan naar 348 contacten, Engelstalige naar 330 contacten. De MU-websites (mu.nl, badaward.nl en decreatievecode.nl) maken wel een sprong vooruit, ze werden in 2019 door in totaal 133.226 unieke bezoekers bezocht (tegen 88020 in 2018). Het gaat dan om de volgende verdeling: MU.nl 102.526, BADaward.nl 5040, CreatieveCode.nl 25.660. De MUTV clips op Vimeo kregen 19.414 views in 2019 en ook in de sociale media kent MU (in combinatie met BAD) nog altijd een groeiend bereik. Zo is het aantal Facebookvrienden in 2019 gestegen naar 5924 voor MU en 756 voor BAD, heeft MU op Instagram 3420 volgers en BAD 1368 volgers en op twitter 1861 (MU) en 389 (BAD) volgers.

MU richt zich in haar publieksbeleid op een breed publiek waarbinnen diverse doelgroepen meer specifiek benaderd worden met name door aanbod in randprogramma's zoals Inbetweens en Thursday Night Specials.

MU zet in op het smeden van persoonlijke en meer continue banden met specifieke doelgroepen (ouderen en jongeren, apart maar ook samen; studenten en expats etc.) om zo nieuw en divers publiek niet alleen eenmalig te bereiken maar echt te leren kennen. Daarnaast zoeken wij actief naar samenwerking met de expat community in en om Eindhoven, waarbij we in 2019 de hulp ingeroepen hebben van multicultureel bruggenbouwer Carola Eijzenring om te helpen een eerste expatkring rondom MU op te zetten. We hebben hierbij een voorsprong op de meeste andere instellingen in de stad doordat MU al jaren een tweetalig Ned/Eng communicatiebeleid voert. De eerste kennismakingen waren kleinschalig en persoonlijk maar veelbelovend. De expats met interesse in MU komen voornamelijk uit China, India en Oekraïne.

7. Bestuur, team & bedrijfsvoering

MU hanteert de Code Cultural Governance en werkte tot eind 2019 volgens een bestuurs- en directiemodel met zittingstermijnen van 4 jaar (die eenmalig verlengd mochten worden) en geactualiseerde profielen zodat alle voor MU belangrijke domeinen voldoende vertegenwoordigd zijn.

In 2019 bestond het MU-bestuur uit:

- prof. dr. ing. Caroline Hummels (voorzitter, tot 1 sept 2019),

Hoogleraar Design Theory of Intelligent Systems, Faculteit Industrial Design TU/e
Nevenfuncties:

Lid stuurgroep Tangible Embedded, and Embodied Interaction Conference (TEI)

Editorial board member International Journal of Design.

Mede-eigenaar ID-dock, ontwerp-, onderzoek- en adviescentrum voor creatieve ondersteuning en Web & Graphics

- Martijn van der Mark (voorzitter vanaf 1 sept 2019)

Senior beleidsadviseur Creatieve Industrie en Media bij de Gemeente Rotterdam

- Hans Gijsbers (penningmeester, t/m januari 2022),

Eigenaar IJssberg advies, international Tax and Corporate Advice

Belastingexpert SCAB

- Annet Dekker, (secretaris, t/m mei 2022)

Assistent Professor Media Studies, Universiteit van Amsterdam

Visiting Professor / co-director, Centre for the Study of the Networked Image, London South Bank University.

Nevenfuncties:

Bestuurslid Victorine van Schaick Fonds;

Voorzitter en commissielid bij het Mondriaan Fonds

Commissielid Stroom, Den Haag

Commissielid Fonds voor Cultuur Participatie;

Lid raad van toezicht V2_Rotterdam.

- Bert Dirrix (bestuurslid t/m januari 2022)

Eigenaar / architect diederendirrix architecten Eindhoven

Nevenfuncties:

Voorzitter adviescommissie Brabant C

Lid Raad van Advies, Faculteit Bouwkunde TU/e

Lid Kwaliteitsteam Centrumgebied Nieuwegein.

Lid Board of advisors, Dutch Invertuals Eindhoven

De bestuursleden van MU worden niet bezoldigd en van overschrijding van de WNT-norm is geen sprake. Bovendien heeft geen van de bestuursleden direct of via familie belang bij de activiteiten van MU.

Het MU-bestuur kwam in 2019 driemaal in vergadering bijeen en overlegde in voorkomende gevallen ook online of telefonisch met de directie en elkaar. De dagelijkse uitvoerende

verantwoordelijkheid ligt bij de directeur, het bestuur controleert. Gedurende 2019 is door bestuur en directie in samenwerking met een notaris toegewerkt naar een statutenwijziging waardoor MU met ingang van 1 januari 2020 volgens een Raad van Toezicht model werkt. Direct daarmee in samenhang is de huidige directeur Angelique Spaninks benoemd in de functie van directeur/bestuurder.

Een kritische beschouwing van de statuten uit 1993 en 2003 maakten bestuur en directie duidelijk dat een actualisering van de statuten en een herijking van het bestuursmodel hard nodig was. Tijdens dit proces hebben het bestuur en de directie van MU in samenwerking met de notaris de missie en doelstellingen van de organisatie herijkt en opnieuw geformuleerd geheel volgens de normen zoals verwoord in de meest recente Code Cultural Governance. MU past daarbij de 8 principes van de Code Governance Cultuur op alle punten toe, voortbouwend op de ervaring die er in eerdere jaren mee is opgedaan.

Onafhankelijkheid, integriteit, transparantie, zorgvuldigheid, een heldere taakverdeling, verantwoordelijk handelen ten aanzien van mensen en middelen, deskundigheid en oog voor diversiteit hebben de volledige aandacht. Elke vorm van belangenverstrengeling wordt nadrukkelijk vermeden.

De MU-directie en enkele coördinerende en gespecialiseerde medewerkers dragen naast hun werk bij MU actief bij aan tal van commissies, denktanks en adviesorganen als het gaat om cultuurbeleid (Stichting Cultuur Eindhoven, Raad voor Cultuur, Directeurenoverleg Eindhoven), ondersteuning academies (Fontys, Avans/St Joost CARADT, Design Academy, SintLucas) en fondsen (oa Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Cultuurparticipatie, Amsterdams Fonds voor de Kunst), nieuwe initiatieven zoals COMPLEX, future lab design en technologie en bestaande organisaties zoals onder meer The Hmm, De Nieuwe Cultuur Stichting/WeArePublic, Nederlands Film Festival en IDFA Doclab en The University of The Underground.

Ondertussen is ook de interne organisatie van MU opnieuw ingericht. Er werkten in 2019 12 mensen, allemaal op parttimebasis, op de directeur na: 4,8 fte werkte op vast contract, 2,1 fte op tijdelijk contract. Daarnaast werd voor bijna 200.000 euro aan freelancekrachten ingehuurd.

Mede als gevolg van het door verschillende oorzaken meer en minder langdurig uitvallen van enkele vaste medewerkers en het natuurlijk verloop onder met name jonge, ambitieuze medewerkers heeft zich in de afgelopen twee jaar binnen MU een bijna volledig nieuw team afgetekend. Hieruit is door directie en bestuur de les getrokken dat het nodig is te investeren in een model voor een meer duurzame organisatie, waarbij de kernfuncties directie/programma, productie, educatie en communicatie door twee personen in nauwe samenwerking met elkaar worden ingevuld. Op deze manier worden kwetsbaarheden in de organisatie afgedekt. Hierdoor ontstaat tevens op natuurlijke wijze meer gesprek binnen de organisatie over hoe MU dingen doet en waarom dat zo gaat. Dit draagt bij aan kritische reflectie op het eigen handelen en waar nodig het tijdig bijstellen hiervan. Met de aanstelling van adjunct-directeur Gieske Bienert per 1 november 2019 is de implementatie hiervan ook op directieniveau afgerond.

Wat betreft werkgeverschap staat MU onder makers al jaren bekend als een instelling die kunstenaars goed betaalt en investeert in het realiseren van nieuw werk. Fair Practice is voor MU een basisbeginsel. MU werkt bij voorkeur direct met de kunstenaars en niet met tussenpersonen zodat we zeker weten dat vergoedingen en productiemiddelen bij de makers zelf terecht komen. De richtlijn kunstenaarshonoraria is door MU volmondig

ondertekend en wordt ruimhartig gehanteerd. MU gebruikt de calculator voor het vaststellen van een redelijk honorarium en rondt daarbij doorgaans naar boven af. Ook bij internationale samenwerkingen staat MU op vergoeding van de kunstenaars volgens de richtlijn - dat is niet altijd haalbaar voor de tegenpartij waardoor sommige samenwerkingen afketsen. Maar het staat voor MU buiten kijf dat een BIS-instelling zich als goed werkgever opstelt en kunstenaars betaalt voor hun werkzaamheden.

Daarnaast zet MU zich in voor redelijke betaling van de vele zzp-kunstenaars die voor haar als freelancer werken in opbouw, educatie, balie etc. Omdat dit vaak om meer structurele kosten gaat en er vooralsnog geen helder kader is waarbinnen dit kan worden gewaardeerd, hanteert MU eigen uurtarieven per functie. Deze zijn door ons openhartig gedeeld met de onderzoekers naar een richtinggevend loongebouw voor presentatie-instellingen. Het verrast dan ook niet dat de uitkomst hiervan de praktijk van MU dicht benadert.

MU schuift in 2019 een deel van de beheerlasten van het vaste personeel door naar de activiteitenlasten. Dit geeft een reëler beeld van de verdeling tussen inzet van personeel op beheer en projecten. Zo zijn de producenten, de communicatiemedewerkers en de baliemedewerkers het grootste deel van hun tijd direct betrokken bij activiteiten, waardoor hun personeelslasten ook grotendeels aan de activiteitenlasten personeel dienen te worden toegeschreven om een reëel beeld van de lastenverdeling te geven. Voor de totale lasten maakt dit geen verschil. Ook een deel van de huurkosten wordt versleuteld naar de activiteiten.

Diversiteit in de interne organisatie is altijd een punt van aandacht waar MU actief vorm aan geeft bij de werving van personeel en stagiaires. Daarbij verstaan wij onder diversiteit echter niet alleen etnische, gender en culturele diversiteit, maar hebben we ook oog voor mensen met een beperking, expats en verschillende leeftijdscategorieën.

Door bestuur en directie van Stichting MU is in 2019 voldaan aan de subsidievoorwaarden zoals opgelegd bij de subsidieverlening in het kader van de Cultuurnota's 2017-2020 van de gemeente Eindhoven, de provincie Noord-Brabant en het Ministerie van OCW. Aan de batenkant is in 2019 het ministerie van OCW de belangrijkste structurele subsidiegever van MU voor een bedrag van 543.244 euro. De gemeente Eindhoven is de tweede financier met een structurele bijdrage van 358.185 euro. En de provincie Noord-Brabant draagt 160.000 euro bij aan het bestaan en programma van MU. De eigen inkomsten bedragen in totaal 339.090 euro.

De eigen inkomsten bestaan in 2019 onder meer uit entree (20.634 euro) en overige publieksinkomsten voor randprogramma en workshops (35.645 euro). Onder bijdragen van coproducenten vallen die van Dutch Design Foundation voor Re-Create Out Loud, Stichting Cultuur voor Designers Market by Designers United en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie voor The Scene is Here. Onder overige directe inkomsten vallen de bijdragen aan het programma van ZonMW voor de Bio Art & Design Award, een bijdrage van Het Nieuwe Instituut voor de studiereis die de Chinese curator Jo Wei op uitnodiging van MU maakte door Nederland en diverse huurvergoedingen.

De bijdragen uit private middelen kwamen in 2019 van SIDN Fonds en Fonds 21 (92.355 euro). Onder de overige indirecte inkomsten vallen de detacheringen van MU-medewerkers Nadine Roestenburg als lector bij Fontys en Vivian van Gaal bij Poppodium 013 (19.941 euro) Uitgaande van de norm dat het percentage eigen inkomsten en bijdragen uit private middelen wordt afgemeten aan de structurele publieke financiering door OCW, provincie Noord-Brabant en gemeente Eindhoven ligt het percentage eigen inkomsten van MU in 2019 op een kleine 32 procent.

Uit het bovenstaande komt naar voren dat MU een gebalanceerd verdienmodel hanteert dat op verschillende elementen gestoeld is. Deze verdeling van inkomstenbronnen beperkt het risico en de inzet is om alle onderdelen waar mogelijk te laten groeien. Daar zijn we in 2019 opnieuw in geslaagd, waarbij met name opvalt dat de publieksinkomsten flink gestegen zijn, van 37.783 in 2018 naar 56.279 in 2019.

Het structureel verwerven van sponsoring is voor MU, zoals voor de meeste presentatie-instellingen, een lastig verhaal. We vragen ons dan ook af of sponsoring wel een geëigende en reële inkomstenbron is voor een presentatie-instelling. Sponsoring kan weliswaar maatschappelijk draagvlak tot uitdrukking brengen, maar dat is niet minder het geval bij opdrachten en samenwerkingen. In het geval van traditionele vormen van sponsoring zijn er simpelweg meer mainstream culturele partijen waar het bedrijfsleven liever haar logo op plakt en naam aan verbindt. Al horen wij vaak dat het ook bij hen niet van de sponsoring moet komen.

Zoals ook afgelopen jaar weer uit de cijfers mag blijken ontbreekt het MU echter niet aan ondernemerschap. Bovendien moet gezegd dat samenwerking en opdrachten doorgaans veel dichterbij de kernactiviteiten liggen en ook inhoudelijk voor verdieping van het programma kunnen zorgen, wat bij sponsoring doorgaans niet het geval is. Sponsoring oude stijl is dan ook niet iets dat past bij de innovatie en talentontwikkeling die van MU verwacht wordt, het lijkt er eerder mee in strijd.

Wij zien dan ook liever erkenning voor en stimulans van de vele andere mogelijkheden waarmee MU *cultureel* ondernemend is en middelen genereert. Ik denk daarbij aan de inhoudelijke samenwerkingsverbanden die MU de afgelopen jaren heeft opgebouwd in de vorm van coproducties en detacheringen en de intensieve educatieve trajecten als De Creatieve Code en het in 2019 uitgerolde Future Cities Festival waaraan met name private fondsen substantiële bijdragen leveren. Ook de samenwerking met partijen als The Pin Projects in China blijkt structureel van aard en voegt waarde toe door de internationale profilering van een typisch Nederlands kunstinstituut als MU, de aan MU verbonden kunstenaars en de distributie van door MU ge(co)produceerde werken.

